

20. Lem'a'da ihlâs kavramı

Bandırma'dan Ali Karakaş: "20. Lem'a'da Üstad Hazretlerinin, ehl-i hakkın mağlubiyeti ve ehl-i dalâletin galebesi meselelerinde zikrettiği sebepleri kısaca açar mısınız?"

Bediüzzaman Said Nursî geçtiğimiz asrın başlarında "Bu zamanın en büyük farz vazifesi, ittihad-ı İslâm"dır"1 tespitini yapmıştı.

İttihad-ı İslâm, Müslümanların fende, ilimde, ekonomide, ortak meselelerde birlik beraberlik içinde olmaları, ortak düşmana karşı maddî-mânevî güç birliği kurmaları, ortak sevinç günlerini birlikte paylaşmaları demektir ve iman birliği gibi bir imtiyâza sahip Müslümanların ittihat içinde olmaları inançlarının da bir gereğidir. Oysa Müslümanların şimdi olduğu gibi, o zaman da farklılıkları vardı. Ve bu farklılıkları kaşıyanlar ve kanatanlar o zamanlar daha fazlaydı. Farklılıkları zenginlik kaynağı olarak görmeleri gerekirken, düşmanların da tahrikleriyle meslek, mezhep, meşrep, ırk, dil ve toprak farklılıkları gibi hususlar Müslümanları birbirine tarafgir hâline getiriyor ve bu durum ayrılıklara ve husumetlere kapı açıyordu.

İşte Bediüzzaman Said Nursî, Yirminci Lem'a'ya ehl-i dalâletin rekabetsiz ittifak ettikleri halde, ehl-i hak olan din, ilim ve tarikat ehlinin neden rekabetli ihtilaf içinde oldukları sorusunu sorarak girer ve bu durumu "elim, feci ve ehl-i hamiyeti ağlattırarak hadise-i müthişe" diyerek tespit eder. Bediüzzaman bu tespitten sonra ehl-i hakkın ihtilâfları ile ehl-i gafletin ittifakları hakkında yedi sebep zikreder. Bu sebepleri kısaca ele alalım:

Birinci Sebep: Hak ehlinin ihtilâfları hakikatsizlikten gelmediği gibi, gaflet ve dalâlet ehlinin ittifakları da ellerinde büyük hakikatler olduğundan ileri gelmiyor. Durum bunun tam tersidir. Yani bilakis dalâlet ehlinin bakışları sadece dünya için olduğundan kısadır ve ücretleri de belirlidir. Bu noktada münakaşaya gerek görmüyorlar. Bu sebeple birbirleri ile ayrı olmalarını ve birbirlerine aykırı durmalarını gerektiren bir mesele söz konusu olmuyor. Fakat hak ehlinin hakkı temsil etmeleri sebebiyle dünyevî ücretleri söz konusu değildir. İnsanların teveccühleri ve kabulleri gibi meselelerde ise ihlâs yeterli olmadığında, araya rekabetler girebiliyor. Rekabet damarı ise birlik ve beraberlik içinde hareket etmeyi önlüyor. Oysa ihlâs ile hareket edildiğinde bu anlamsız rekabete gerek kalmayacağı kolayca anlaşılacaktır. Hak ehli kimseler, iman ettikleri peygamberleri rehber

alırlarsa bu tehlikeden kolayca kurtulurlar. Çünkü peygamberler “Benim mükâfatımı ancak Allah verir”² sırrına mazhar olarak görev yaptılar. İnsandan gelen maddî mânevî ücretlerden, alkıştan, makamdan, hüsn-ü kabul görme ve halkın teveccühünü kazanma kaygısından istiğna ettiler. Ve “Peygambere düşen ancak tebliğ etmektir”³ hakikatini kendilerine rehber ettiler.

Bu durumda hak ehli kimseler öncelikle ihlâsı kazanmakla mükellef bulunmaktadırlar. Hüsn-ü kabul ve teveccüh-ü nâs şart olmadığı gibi, ihlâs için ölçü de değildir, esasen hak ehli kimseler bunlarla mükellef de değildirler. Ama ihlâsı kazanmakla bütün ehl-i iman mükelleftir. Tebliğ vazifesini yaparken lâzım olan şey de ihlâstır, Cenâb-ı Hakk’ın rızasını esas maksat yapmaktır. Hak ehli kimseler bu noktaları düşünürlerse ihlâsı kolayca elde edebilecekleri gibi, aralarında husumet kalmayacağından, belirli alanlarda birlik ve beraberlik içine girmeleri de mümkün olacaktır. İşte hak ehli kimselerin, ellerinde yüksek hakikatler bulunduğu halde ittifak etmekten uzak durmaları bu meselede boşluk bıraktıkları içindir. Bu boşluğun tek çaresi de ihlâstır.

İkinci Sebep: Dalâlet ehlinin belirli meselelerde ittifakları onların zayıflığından ve zilletinden ileri geliyor. Zayıf ve zelil kimseler birbirinden güç almaya olan ihtiyaçlarını daha çabuk görebiliyorlar. Hak ehlinin ihtilafları ise onların izzetinden kaynaklanıyor. Çünkü hak ehli kimseler doğrudan Allah’a dayanıyorlar, Allah’a sığınıyorlar. Yardıma ihtiyaç duyduklarında doğrudan Allah’tan medet ve yardım istiyorlar. Birbirleriyle ittifak ve yardımlaşmaya olan ciddî ihtiyaçlarını tam göremiyorlar. Enaniyet gibi duygular da devreye girince kendini haklı, muhalifini haksız zannederek muhabbet yerine, ihtilâf ve rekabet içine giriyor ve bu durum ihlâsa zarar veriyor. İttifakın ve muhabbetin de yolunu da kesiyor.

Bediüzzaman burada bu vahim neticeleri görmemenin yegâne çaresi olarak dokuz prensip zikrediyor. Yarın inşaallah devam edelim.

Bediüzzaman Hazretlerinin, dinî cemaatleri, meşrepleri ve meslekleri kendi aralarındaki zararlı ihtilâftan ve ihlâssız rekabetten koruyacak dokuz prensip ortaya koyduğunu dün ifade etmiştik.

Bu prensipleri sırayla ele alalım:

1- Müsbet hareket etmektir. Bu meselede müsbet hareket etmek için:

I) Kendi mesleğinin muhabbetiyle hareket etmelidir.

II) Başka mesleklerin adavetini kalbine koymamalıdır.

III) Başka mesleklerin noksanını araştırmakla meşgul olmamalıdır.

2- İslâm dairesi içindeki muhtelif meslek ve meşreplerle muhabbet edecek, uhuvvet gösterecek ve birlikte hareket edecek çok birlik bağı bulunduğunu düşünüp belirli alanlarda işbirliği yapmalıdır.

3- Eğer çizgisinin doğru olduğuna inanıyor ve çizgisine muhabbet duyuyor ise, başkasının mesleği ve meşrebi söz konusu olunca, “Mesleğim haktır” veya “Daha güzeldir.” diyebilir. Fakat “Hak yalnız benim mesleğimdir!” veya “Güzel yalnız benim mesleğimdir” tarzında yaklaşım sergilemekten kaçınmalıdır.

4- Hangi meslekte olursa olsun, hak yolda yürüyen herkesle işbirliği yapmanın Allah’ın inayetinin ve rahmetinin bir sebebi ve dindeki izzetine daha yakışan bir tarz olduğunu düşünmelidir.

5- Dalâlet ehlinin kuvvetli bir şahs-ı manevî ile hücumla giriştiği bir zamanda, tek başına hareket etmeyip, diğer ehl-i din ile kuvvetli bir şahs-ı mânevî çıkararak, dalâletin müthiş şahs-ı mânevîsine karşı hakka tarafgir olduğunu göstermelidir.

6- Hakkı batılın elinden, kuvvetinden ve hücumundan kurtarmayı hayatının gayesi bilmelidir.

7- Bunun için nefsinin ve enaniyetini terk etmelidir.

8- Yanlış düşündüğü izzetini terk etmelidir.

9- Allah katında hiçbir değeri bulunmayan negatif rekabet hislerini terk etmelidir. Her bir meslek ve meşrep sahibi bu dokuz emri şahsında ve hizmetlerinde uygulamakla gerçek ihlâsı kazanır ve vazifesini hakkıyla ifa eder. Böylece ehl-i dalâletin korkunç şahs-ı mânevîsine karşı güç ve kuvvet kazanmış olur. Bu güç ve kuvvet, temelinde ihlâs bulunduğu için, dalâlet ehline karşı ehl-i dine galibiyet ve muvaffakiyet getirecektir.

Bediüzzaman hazretleri buraya bir haşiye koyarak yaptığı açıklamada, âhir zamanda ehl-i Kur’ân’ın İsevîlerin hakikî dindarları ile müşterek düşmanları olan zındıkaya ve dinsizliğe karşı beraber hareket etmeleri gereğinin Peygamber Efendimiz (asm) tarafından haber verildiğini bildirir.⁴

Üçüncü Sebep: Ehl-i din gayretsizlikten ihtilâf ediyor olmadığı gibi, ehl-i dalâlet de yüksek gayret sahibi olmalarından birlikte hareket ediyor değillerdir. Bilâkis ehl-i din yüksek gayretlerine güvenerek ihtilâflara düşüyorlar. Ehl-i dalâletin birlikte hareket etmeleri ise gayretsizlikleri ve zayıflıkları nedeniyledir.

Aslında güzel bir duygu olan sevap hırsı ve daha fazla ahiret vazifesi yapma aşkı ehl-i dinde yüksek bir gayret olarak belirince, ehl-i din buna güvenip ittifaka olan

ihtiyaçlarını tam göremiyorlar; bu sebeple kendi aralarında anlamsız ihtilâflara ve ihlâssız rekabetlere düşüyorlar. Yani, “İnsanları ben irşad edeyim” tarzında bir hırsla hareket ediyorlar, ama din kardeşi olan Müslümanlarla paylaşımaya, yardımlaşmaya ve dayanışmaya önem vermeyi ihmâl ediyorlar. Enaniyet de bu hırstan fırsat buluyor ve Allah katında sevilmeyen bir haslet olan makam hırsına, “Daha fazla dinleyenim olsun” sevdasına dönüşüyor. Bu sevda ise ihlâsı kaçırıyor ve riya kapısını açıyor.

Bediüzzaman Hazretleri bu sevdayı bir rûhî maraz olarak dikkatlere sunuyor ve çaresi olarak da şunu gösteriyor: Din ve âhiret işlerinde esas maksat Allah’ın rızasını kazanmaktır. Allah’ın rızası ise ihlâs ile kazanılır. Tâbi olanların çokluğu ile veya bu noktada yüksek başarılar göstererek kazanılmaz. Tâbi olanların çokluğu veya yüksek başarılar da Allah’ın vazifesine ait meselelerdir. Bunu Cenâb-ı Hak dilerse kendisi takdir eder. Ancak Bediüzzaman’a göre unutmamalıdır ki, öyle peygamberler gelmişler ki, kendilerine birkaç kişiden başka tâbi olan olmadığı halde, onlar yine o yüksek vazifenin sevabını tamamıyla almışlar. Öyleyse hüner, peşinden gelenlerin çokluğunda değil; hüner ihlâstadır.⁵

İhlâs ve hakperestlik ise, insanların, kimden etkilenirlerse etkilensinler, Allah’ın yoluna girmelerine taraftar olmaktır. Bu da birlik ve beraberliği gerekli kılar. **DUÂ** Ey Alîm-i Hakim! Bize dinde ihlâs hünerini takdir et! Riya kapılarını üstümüzden defeyle! Adımlarımızda İlâhî rızanın aşkını lütfeyle! Ruhumuzu İlâhî rızana, şükrüne, tevfik ve hidayetine refeyle! Bizi kendine kul, Müslümanlarla kardeş kıl! Âmin!

DUÂ

Ey Muizz-i Müzil! Ehl-i imanı imanla aziz kıl! Nisyanla ve isyanla zelîl kılma! Himmetle aziz kıl! Hamiyetsizlikle zelil kılma! Muhabbetle aziz kıl! Husumetle zelil kılma! Uhuvvetle aziz kıl! Adavetle zelil kılma! Muâvenetle aziz kıl! İhtilâfla zelil kılma! İlimle aziz kıl! Cehaletle zelil kılma! Rahmetinle aziz kıl! Gazabınla zelil kılma! Âmin!

Dipnotlar

1- Hutbe-i Şamiye, s. 94

2- Yunus Suresi: 72; Hud Suresi: 29; Sebe’ Suresi: 47

3- Maide Suresi: 99; Nur Suresi: 54; Ankebut Suresi: 18

4- Lem’alar, s. 155.

5- Lem’alar, s. 156.

